

XXX. županijsko Natjecanje iz hrvatskoga jezika

27. ožujka 2025.

četvrti (IV.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

90	
----	--

Upute natjecateljima

1. Mobitele, pametne satove i druge prijenosne ili nosive elektroničke audio i videouređaje treba predati članu Povjerenstva koji provodi Natjecanje za pojedini razred.
2. Ispit se piše 90 minuta.
3. Ispit se piše isključivo kemijskom olovkom crne ili plave boje. Tinta se ne smije moći obrisati.
4. Prije rješavanja ispita treba čitljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
5. Natjecatelj zaporku treba napisati na manju i na veću omotnicu te na prvu stranicu ispita.
6. Ispitne zadatke treba pažljivo pročitati.
7. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
8. Rješenja treba upisivati na za to predviđena mjesta.
9. Ako natjecatelj želi izmijeniti odgovor, treba ga precrtati, dopisati istom kemijskom olovkom novi odgovor te podizanjem ruke pozvati dva člana Povjerenstva koja nadziru pisanje. Oba člana trebaju odmah pred natjecateljem parafirati izmjenu odgovora. **Svaki natjecatelj smije u cijelome ispitu imati najviše tri izmjene.**
10. Odgovori ne smiju biti pisani velikim tiskanim slovima.
11. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
12. Nakon završetka pisanja ispit, radni papir i manju omotnicu treba staviti u veću omotnicu, koju treba predati članu Povjerenstva.
13. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pismenu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Županijsko povjerenstvo:

1. _____
(predsjednik Županijskoga povjerenstva)
2. _____
(član Županijskoga povjerenstva)
3. _____
(član Županijskoga povjerenstva)

Napiši na crte odgovore u zadatcima od 1. do 20.

1. Napiši pisanim slovima, prema pravopisnim pravilima o pisanju velikoga i maloga početnog slova, dijelove rečenica otisnute ispod crte velikim tiskanim slovima.

Među brojnim karnevalskim svečanostima na Kvarneru najpoznatija je manifestacija

(MEĐUNARODNA KARNEVALSKA POVORKA)

Riječkoga karnevala u organizaciji

(TURISTIČKE ZAJEDNICE GRADA RIJEKE)

Svake je godine zatvara karnevalska skupina _____,
(HALUBAJSKI ZVONČARI)

koja bučnom zvonjavom, povicima i životinjskim maskama tjera duhove zime i najavljuje dolazak proljeća. UNESCO ju je 2010. godine proglasio

(KULTURNIM NEMATERIJALNIM DOBROM CIJELOGA ČOVJEČANSTVA)

Do toga su priznanja prošla stoljeća i prethodile su mu generacije koje su održale tradiciju zvonjenja i zvončara. Početak zvonjave bio je u čast

_____ pustinjaku, zaštitniku stoke i pastira,
(SVETOMU ANTUNU)

i trajao bi do _____.
(PEPELNICE ILI ČISTE SRIJEDE)

(prema: *visitrijeka.hr* i *khz.hr*)

6	
---	--

2. Upiši č ili ć u rečenicu.

Pri raš_____iš_____avanju i obnovi crkve nakon potresa pronađen je zape_____a_____en svitak iz 1794. godine jer je običaj da se tijekom gradnje u tornjeve crkava stavljaju dokumenti.

2	
---	--

8	
---	--

3. Upiši *i*je, *je* ili *e* u rečenicu.

U Podravini se некоć i za bl_____dožute mjesečine sv_____tilo lampašima da se djecu obrani od sljepoće.

2	
---	--

4. Odredi vrstu podcrtanim riječima.

Sinjska alka održava se jednom godišnje u Sinju. Tijekom natjecanja alkari jašu na konjima u punom galopu niz glavnu ulicu, ciljajući kopljem alku koja visi na užetu. Dan je to kad se većina žitelja Cetinske krajine uz brojne goste okupi u Sinju.

godišnje _____ tijekom _____
niz _____ većina _____

4	
---	--

5. Odredi padež podcrtanim riječima. Pokrate (N, G, D, A, V, L, I) napiši na crte pokraj riječi.

Rabska fjera najveći je srednjovjekovni festival u Hrvatskoj, koji svake godine uveliča više od sedamsto kostimiranih sudionika razmještenih u stotinjak radionica. Tijekom Fjere cijeli se Rab vraća u prošlost. Ulice odzvanjaju pjesmom i glazbom, a prolaznicima se nude fritule, sir i vino.

koji _____ razmještenih _____
prošlost _____ fritule _____

4	
---	--

6. Napiši sljedeće rečenice tako da budu jezično točne. Nemoj mijenjati točne dijelove rečenica.

a) Odlučiš li se pridružiti našoj družini, budem ti pomogla s prijavom.

b) Nažalost, zbog lošega informacijskog sustava novim su zakonom previđene desetine običaja.

2	
---	--

12	
----	--

7. Napiši tražene glagolske oblike koji se uklapaju u rečenice.

Civilizacije poput Egipćana, Rimljana i Inka _____ (**vjerovati, perfekt, 3. l. mn.**) da zlato predstavlja Sunčevu energiju, vječnost i snagu. _____ (**sjati, gl. prilog sadašnji**) posebnom bojom, zlato je postalo simbol luksuza, a nošenje zlatnoga nakita način da se pokaže status. Komad zlatnoga nakita koji _____ (**naslijediti, prezent, 1. l. mn.**) ima mnogo veću vrijednost od svoje cijene jer time u svoj život zauvijek _____ (**utkati, prezent, 1. l. mn.**) uspomene na voljene osobe i posebne trenutke. Katkad zlato šalje poruku bez riječi: vjenčani prsten na ženskoj ruci znak je da je žena _____ (**udati, gl. prid. trpni**).

5	
---	--

8. Dopuni rečenice riječima koje su u tvorbenoj vezi s riječju zadanom u zagradama. Riječ mora biti jezično i smisleno točno uvrštena u rečenicu. Na svaku crtu smiješ napisati samo jednu riječ. Slijedi riješeni primjer!

Nakon **neprimjerenih** (**primjer**) povika sukob navijača na tribinama bio je **neizbježan** (**bijeg**).

Idealno je prijestupnu godinu proslaviti upravo 29. veljače, a običaj je da se to učini sa stilom _____ (**zdravlje**) tradicionalnim koktelom u londonskome hotelu Savoy. Za to gorko-slatko piće kaže se da je zaslužno za više _____ (**prositi**) od bilo kojega drugog koktela, a posjetitelji i danas dolaze u taj bezvremenski hotel i njegov American Bar, najstariji koktel-bar u Ujedinjenome Kraljevstvu. London nudi doživljaje za sve putnike _____ (**namjera**), od prvoklasnih muzeja do _____ (**čar**) predstava na West Endu, a sve to u blizini ovoga _____ (**red**) hotela.

(prema: putnikofer.hr)

5	
---	--

10	
----	--

9. Preoblikuj odredbenu sintagmu u dopunsku.

sklapanje braka _____

1	
---	--

10. Pozorno pročitaj tekst i riješi zadatke.

Materice su običaj i blagdan kojeg se slavi u nekim našim krajevima. Najčešće se djeca šale na račun svojih matera. Djeca im „prijete” kako bi ih one odobrovoljile slatkišima, orasima, voćem, lješnjacima i drugim darima. Također, u nekim krajevima na taj dan vjerenik kupi bravetine i poklanja je punici. Punica priredi večeru te poziva njega i njegovu čeljad na ukusan objed.

a) Napiši točno rečenicu iz teksta koja nije u skladu s gramatičkom normom.

b) Napiši sinonim riječi *vjerenik*.

c) Napiši hiperonim riječi *bravetina*.

d) Napiši u kanonskome obliku imenicu koja je u tekstu iskazana kratkom množinom, a najčešće ima dugu množinu.

e) Izdvoji iz teksta riječ koja je tvorena srastanjem.

f) Napiši gramatičko i leksičko značenje koje riječ *čeljad* ima u tekstu.

gramatičko značenje: _____

leksičko značenje: _____

7	
---	--

8	
---	--

11. Pozorno pročitaj tekst i odgovori na pitanja.

*Valjen Isus, gazdarice! Čestitam ti Materice!
Ja sam došo priko mora da mi dadeš koji oraj,
Natrala me gorka muka, daj ti meni i jabuka.
Ja sam došo priko strane da mi dadneš malo 'rane.
A sira kad bi mi dala, reko bi ti puno vala.*

a) Napiši kojim je narječjem napisan tekst.

b) Izdvoji iz teksta tri riječi različite vrste prema kojima zaključuješ kojim je narječjem tekst napisan.

2	
---	--

12. Odredi vrstu zadanim surečenicama.

Bugarenje je tradicijski dvoglasni stil pjevanja za koji prevladava mišljenje da je s dinarskoga područja počelo stizati u Istru u XIV. st., a sigurno je da njegov odnos prema ostalim istarskim tradicijskim pjevačkim stilovima još nije potpuno objašnjen.

(prema: *istra.lmzk.hr*)

za koji prevladava mišljenje _____

da je s dinarskoga područja počelo stizati u Istru u XIV. st. _____

a sigurno je _____

da njegov odnos prema ostalim istarskim tradicijskim pjevačkim stilovima još nije potpuno objašnjen _____

4	
---	--

6	
---	--

13. Pozorno pročitaj tekst i riješi zadatke.

Stupanje u brak prilično je važan trenutak u životu pojedinca, obitelji i zajednice. Prilika je to za okupljanje dragih gostiju i gošća, veselje, glazbu i ples. U seoskome se okružju brak mogao zasnovati na više načina. Najpoželjniji čin stupanja u brak bila je svadba, koja u hrvatskoj seljačkoj tradiciji obuhvaća mnoge ceremonijalne postupke i odlikuje se regionalnim osobitostima. Slijede različiti oblici tzv. otmice žene (fingirana, djelomice dogovorena, pa i prava) te zasnivanje braka početkom zajedničkoga života.

(prema: *enciklopedija.hr*)

a) Napiši glasovne promjene koje su se dogodile u podcrtanim riječima. Pripazi na redoslijed glasovnih promjena.

gošća _____

veselje _____

svadba _____

b) Izdvoji riječ u kojoj je provedena vokalizacija.

c) Izdvoji iz teksta prijeljeve u kojima je provedena palatalizacija.

_____, _____,

8	
---	--

14. Podcrtanim riječima označi naglaske i zanaglasne dužine ako ih ima.

a) Pri ukupu ničije suze nisu smjele pasti na grob kako pokojniku zemlja ne bi bila preteška.

b) Taj dan pastiri i pastirice moraju što ranije ustati iz kreveta i izvesti stoku na pašu.

c) Slavlja vrlo često obiluju riječima hvale upućenima slavljenicima i gostima.

3	
---	--

11	
----	--

15. Odredi koliko je nenaglasnica (klitika) u sljedećoj rečenici.

Najdraže su mi jelo španjolske gastrokulture tapasi, zalogajčići koje se poslužuje u većini barova, a sigurno ćeš ih i ti zavaljeti.

1	
---	--

16. Pozorno pročitaj dva rječnička članka i riješi zadatke.

etnològija *im. ž.* ⟨G etnòlogijē⟩ *grč.* znanost koja proučava podrijetlo, materijalnu i duhovnu kulturu, razvoj i život naroda; *sin.* narodoznanstvo *zast.*

etikèta *im. ž.* ⟨G etikètē; *mn.* N etikète, G etikétā⟩ *franc.* 1. v. naljepnica 2. v. privjesak
3. strogo utvrđen način otmjena ponašanja u društvu

a) Napiši precizan naziv vrste posuđenica kojoj prema jeziku davatelju pripada riječ *etnologija*.

b) Napiši precizan naziv vrste posuđenica kojoj prema jeziku davatelju pripada riječ *etiketa*.

c) Izdvoji riječ iz rječničkih članaka koja pripada pasivnomu leksiku.

d) Objasni zašto se u drugome rječničkom članku hipervezom upućuje na riječ *naljepnica*.

f) Napiši glagol kojemu je tvorbena osnova *etiketa*, a znači 'nadijevati (ime), nazivati, prozivati, atribuirati, titulirati, rugati se'.

5	
---	--

6	
---	--

17. Upiši riječi koje nedostaju tako da oblikuješ točne i smislene frazeme u rečenicama.

a) Prenoseći s naraštaja na naraštaj ljubav prema narodnoj nošnji, čipki i pašcome kolu Pažani sprečavaju _____ vremena da im naštetu.

b) Istinu o tome odakle joj dukati koje je nosila za Jurjevo čitav je život krila kao _____ noge.

c) Seljani su se čudili onima koji nisu htjeli sudjelovati u pokladnim običajima i smatrali su ih _____ vranama.

3	
---	--

18. Pozorno pročitaj tekst i riješi zadatke.

Ima se hrvatska gastronomska scena čime ponositi. Dubrovčani se diče svojim arancinima, a Poljičani u zaleđu Omiša soparnikom. Istarsko maslinovo ulje, slavonski kulen, zagorski štrukli, lička basa, drniški pršut delicije su *par excellence*, a da o kaštelanskome crljenku, koji se proizvodi na obroncima Kozjaka iznad Kaštela, i ne govorim. Uz čašu toga vina, majke i oca svjetski poznatoga zinfandela, užitak je promatrati brodove u Kaštelanskome zaljevu i Splitskome kanalu.

a) Odredi precizne onomastičke nazive podcrtanim imenima.

Omiša _____

kaštelanskome _____

Kozjaka _____

Splitskome kanalu _____

b) Napiši koja vrsta dijalektizama prevladava u tekstu.

5	
---	--

8	
---	--

19. Pozorno pročitaj transliteriranu i suvremenu inačicu glagoljičnoga teksta i riješi zadatke.

(...) turci (...) nalegoše na êzikъ hrvatski posilajući zastupi velike voivode sil'ne tvorahu brani mnogie s pl'komъ hr(ъst)ъênskîmъ pobiêjući se na polih'i na pasiň i na brodiň vodъ. tьgda že roblahu vse z(e)mle hrvatske i slovin'ske do save i drave daže do gore zaprъte vse že dežele kran'ske daže do mora. robeče i harajuče i domi b(o)žie paleče ognemъ.

(...) Turci (...) navališe na narod hrvatski šaljući velike čete. Silni vojvode zametahu česte bojeve s kršćanskim pukom, tukući se na poljima i na gorskim prijelazima i na prijelazima voda. Tada robijahu sve zemlje hrvatske i slovinske do Save i Drave, čak do Zaprte gore, sva mjesta kranjska, čak do mora; robeći, harajući, kuće Božje paleći i oltare Gospodnje rušeći.

a) Napiši ime djela iz kojega je preuzet navedeni tekst.

b) Napiši koja je bitka prethodila događajima opisanima u tekstu.

c) Izdvoji riječ koja je u transliteriranom tekstu upotrijebljena kao sinonim riječi *narod* i zaključi zašto se ta riječ upotrebljava u značenju *narod*.

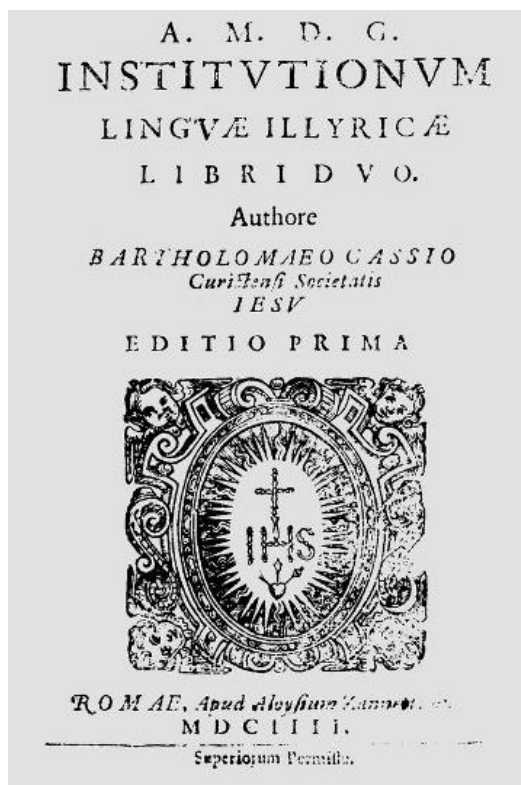
riječ: _____

objašnjenje:

4	
---	--

4	
---	--

20. Pozorno promotri naslovnicu i riješi zadatke.

a) Napiši hrvatsku inačicu imena autora djela čija je naslovnica prikazana na slici.

b) Napiši hrvatsku inačicu naslova djela čija je naslovnica prikazana na slici.

c) Napiši u kojemu je gradu objavljeno djelo čija je naslovnica prikazana na slici.

d) Napiši zašto je za povijest hrvatskoga jezika važno djelo čija je naslovnica prikazana na slici.

4	
---	--

4	
---	--

Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora u zadatcima od 21. do 22.

21. Koja je od sljedećih rečenica napisana u skladu s normom hrvatskoga standardnog jezika?

- a) Sve troje plesača izveli su poznate plesove svojega zavičaja.
- b) EU je osnovao posebne institucije za zaštitu kulturne baštine.
- c) Povjerenstvo je odabralo najbolje maškare i dodijelili su im nagrade.
- d) Gradska vlast financirala je izradu kostima pošto je riječ o gradskom projektu.

1	
---	--

22. Kojoj skupini naziva pripadaju podcrtane riječi u sljedećoj rečenici?

Naša folklorna skupina predstavila je običaje svojega kraja diljem Europe: u Pragu, Beču, Rimu, Varšavi i Solunu.

- a) egzotizmima
- b) etnonimima
- c) egzonimima
- d) eponimima

1	
---	--

2	
---	--

Pozorno pročitaj sljedeći tekst. Napiši odgovore na crte u zadacima od 23. do 30. Zaokruži slovo uz točan odgovor u zadatku 31.

Sudbine baštine

Kako su kulturno-povijesne manifestacije postale događaji sezone

Piše: Ana Mičić

U Hrvatskoj danas postoje brojne kulturno-povijesne manifestacije koje su se profilirale kao događaji sezone na nekome prostoru. Takvi su događaji zbog atraktivnosti često i dobro medijski popraćeni, čime se nameće praktičan smjer razvoja turističke ponude neke regije. Taj trend ipak ovisi o ljudima kojima je oživljena povijest strast i hobi. Danas razgovaramo s Deniverom Vukelićem, povjesničarem i kroatistom koji već desetljećima sudjeluje u radu nekoliko udruga koje se bave oživljenom poviješću.

Što točno rade udruge koje se bave oživljenom poviješću?

Ovisi o tome koliko se članovi udruga angažiraju. Obično oživljena povijest obuhvaća proučavanje određenoga povijesnoga razdoblja, njegove svakodnevne, vojne, ali i civilne, od obrta i kuhinje do odijevanja i slično. Zatim je potrebno rekreirati sve potrebno za prezentaciju: odjeću, obuću, ukrase, pribor, alat, oružje, namještaj i drugo. Slijedi kreiranje lika koji će određeni segment povijesnoga razdoblja predstaviti široj publici. Članovi udruge potom stvaraju različite oblike prezentacije, od žive povijesti, prikaza života, do predstava, edukacija, radionica i slično. Naposljetku ih izvode u nekome od oblika javne prezentacije – na većim ili manjim događanjima, najčešće u organizaciji gradova, općina, turističkih zajednica ili muzeja, na radionicama, ali i u profesionalnim komercijalnim angažmanima.

Svjedočimo rastu popularnosti takvih manifestacija. Koliko se pri interpretaciji povijesnih događaja uvažava struka i poziva na stručno mišljenje?

Nažalost, ne mnogo. To je slučaj i u ostalim europskim zemljama, ne samo kod nas. Obično je primarni cilj zabava i komercijalni pristup najširega spektra – ono što se kolokvijalno može nazvati *šušur*. Na takvim događanjima možete naći na jednome mjestu povijesna razdoblja i osobe koje su u stvarnosti potpuno nespojive i nelogične. Nažalost, time se iskrivljuje slika povijesne stvarnosti i šteti poznavanju vlastite povijesti i kulture. Također, postoji problem nekvalitetno izrađene odjeće, obuće i

predmeta koji bi trebali predstavljati replike povijesnih elemenata, a koji se vrlo često izrađuju što jeftinije, od suvremenih materijala, ili naručuju od najjeftinijih proizvođača. Rijetki se duboko posvećuju istraživanju svakoga dijela odjeće i opreme da bi se izradile što vjernije replike predmeta iz povijesne stvarnosti. Međutim, vrlo često ni organizatorima ni publici to nije najvažnije. Oni očekuju zabavu. Da zaključim, organizatori takve događaje uglavnom doživljavaju kao *entertainment* (engleska riječ za zabavu) iako bi oni trebali biti *edutainment* – zabava učenjem ili učenje zabavom.

Možete li primjerima iz prakse upozoriti na negativnu i pozitivnu sudbinu nematerijalne baštine?

Posljednjih je godina trend prikazivati različite starovjerne elemente u predstavama i radionicama, koji pokazuju stare hrvatske žrečeve ili bogove i mitska bića. Problem je što je građa koju kreatori i izvođači takvih predstava, prikaza i radionica prenose prikupljena najčešće s *Wikipedije*, iskrivljena, netočna ili samo djelomično točna ili generalizirajuća. Ako se na takav događaj vode školske grupe, učenici zapamte pogrešne narative. To je poslije iznimno teško promijeniti drugim, vjerodostojnije postavljenim prikazima i narativima. Prisutna je i tzv. folklorizacija, kojom se neke pojave prikazuju kao stvarni pučki običaji, a ne kao kulturno-umjetničke interpretacije, koje vrlo često odudaraju od stvarnih pučkih običaja. S druge strane, trend manifestacija oživljene povijesti iz godine u godinu privlači sve više posjetitelja, što posljedično znači i veću vidljivost i veću svijest o postojanju baštine. Također, manifestacije oživljene povijesti prilika su za stvaranje jedinstvenoga turističkog proizvoda nekoga područja.

(prema: *blaga.hr*)

23. Napiši kojoj tekstnoj vrsti pripada polazni tekst.

1	
---	--

24. Napiši kojim je stilom napisan polazni tekst.

1	
---	--

2	
---	--

25. Koliko je, prema tekstu, koraka od ideje o nekoj manifestaciji oživljene povijesti do izvedbe?

1	
---	--

26. Koje želje Deniver Vukelić iskazuje s pomoću modifikatora *nažalost* u odgovoru na drugo pitanje?

1. _____

2. _____

2	
---	--

27. Što je, prema tekstu, često zajedničko organizatorima kulturno-povijesnih manifestacija i posjetiteljima tih manifestacija?

1	
---	--

28. Koje pozitivne utjecaje manifestacije oživljene povijesti, prema tekstu, imaju na položaj i ulogu baštine?

1. _____

2. _____

2	
---	--

29. Koja je riječ u Vukelićevu odgovoru na treće pitanje sinonim riječi *vračevi*?

1	
---	--

7	
---	--

30. Koji je suprotni konektor upotrijebljen u odgovoru na treće pitanje?

1	
---	--

31. Koja je od sljedećih misli iskazana u tekstu?

- a) U pripremu oživljene povijesti trebalo bi se uključiti više članova udruga.
- b) Prezentacija oživljene povijesti često nije autentična.
- c) Učenje putem oživljene povijesti nije zabavno.
- d) Oživljena povijest potiče masovni turizam.

1	
---	--

2	
---	--